

“Türkiye, dünya genelinde devlet geleneği oluşturabilen ender ülkelerden birisidir”

“Ülkemizde mülki idare sistemi ile İçişleri Bakanlığı birbirlerini tamamlayan yapılardır. İçişleri Bakanlığı, devletin ülke toprakları üzerinde teşkilatlanmasının omurgasını oluşturmakta ve sistemin işleyişini sağlamaktadır. Bu sebeple, mülki idare sisteminin geliştirilmesi, İçişleri Bakanlığının stratejik amaçları arasında yer almaktadır”

Değerli Misafirler,

Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü ile birlikte organize ettiğimiz, Vilayet Nizamnamesinin 150. Yıldönümü Uluslararası Sempozyumu'na hoşgeldiniz diyor, sizleri saygı ve muhabbetle selamlıyorum.

Türkiye, Dünya genelinde devlet geleneği oluşturabilen ender ülkelerden birisidir. Türkiye’de merkezi idarenin taşra yönetimi, mülki idare sistemine dayanmaktadır. Mülki idare sistemi ise köklü bir geleneğe dayanmaktadır.

Ülkemizde mülki idare sistemi ile İçişleri Bakanlığı birbirlerini tamamlayan yapılardır. İçişleri Bakanlığı, Devletin ülke toprakları üzerinde teşkilatlanmasının omurgasını oluşturmakta ve sistemin işleyişini sağlamaktadır. Bu sebeple, mülki idare sisteminin geliştirilmesi, İçişleri Bakanlığının stratejik amaçları arasında yer almaktadır.

Bu gayeye uygun olarak, mülki idare sisteminin tarihsel bir perspektif içinde ele alınması için, Vilayet Nizamnamesi’nin 150. Yıldönümü fırsat olarak görülmüş ve uluslararası mahiyette akademik bir toplantı yapılması

düşünülmüştür. Bu konuda, gerek kurumsal birikimi, gerekse idare konusundaki uzmanlığı dikkate alınarak, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsüne işbirliği teklifi yapılmıştır. TODAİE bu teklifi kabul edince, teori ve pratiğin tecrübe ve birikimlerinin bir araya getirilmesine imkân verecek olan bu sempozyum ortaya çıkmıştır. Projeye Türk İdari Araştırmalar Vakfı ve Türk İdareciler Derneği de destek vermiştir. Ziraat Bankası ise sponsor olmuştur. Netice itibarıyla, farklı kurumlar-arasındaki uyumlu işbirliği ile oluşan sinerji, bu güzel organizasyonu ortaya çıkarmıştır.

Osmanlı Dönemi'nde yayımlanan 1864 Vilayet Nizamnamesi, modern anlamda taşra yönetiminin yeniden yapılandırılmasında bir dönüm noktasıdır. Bu düzenleme, başta Türkiye olmak üzere Osmanlı mirası üzerine kurulan devletlerin taşra yönetim sistemlerinin biçimlenmesinde belirleyici bir etki oluşturmuştur. Bu ülkeler arasında ortak taşra yönetim geleneği konusunda farkındalık oluşturmak ve günümüze ulaşan ortak uygulamaları paylaşmak açısından bu sempozyum çok önemli bir işlev üstlenecektir.

Osmanlı Devleti, Kuruluş Dönemi'nde töre ve İslam kaynaklı gelenekler yanında, Selçuklu ve Bizans taşra teşkilatlanmalarının etkisi ile kendi taşra yönetim sistemini kurmuştur. Bu yönetim sisteminin temelinde "tımar sistemi" bulunmaktadır. Başlangıçta kadı ve subaşaların görev yaptığı kazalar, temel yönetim birimi iken, sonraları sancak temel birim olarak sistemin odağına yerleşmiştir. Ayrıca ülke topraklarının genişlemesi ile birlikte sancakların üzerinde beylebeyliği (eyalet) kademesi ortaya çıkmıştır.

19. yüzyılda Batıda gelişen modern devlet anlayışı, Tanzimat Dönemi'nde Osmanlıda etkisini göstermiştir. Bu dönemde devlet yapısının temel taşları olan kurum ve kuruluşların, modernleşme prensipleri doğrultusunda düzenlemeye tabi tutulmaları söz konusu olmuştur. Tanzimat hareketinin temel hedefi, merkezi devlet gücünün ülke genelinde etkin kılınmasıdır.

Bu hedef gereğince, 1864 Vilayet Nizamnamesi ortaya çıkmıştır. Eyalet yerine vilayet sistemine geçiş yapılmıştır. Ayrıca il özel idareleri ilk defa yönetim sistemine dahil edilmiştir. Dolayısıyla, 1864 Nizamnamesi ile taşra yönetim sisteminde görev dağılımları ayrıntıları ile belirlenmiş, taşrada vali en üst düzeyde hükümeti temsil eden ve çeşitli birimlerin yürüttükleri hizmetleri denetleyen bir konuma gelmiştir. Böylece, 18. yüzyılda yaygınlaşan "derebeyleşme" eğiliminin önüne geçil-

miş, vilayetler merkezi hükümetin denetimine alınmıştır.

1864 Vilayet Nizamnamesi'nin Türkiye'nin mülki idare sisteminin şekillenmesinde belirleyici bir etkisi bulunmaktadır. Sistemin şekillenmesi bakımından önemli bir dönüm noktasıdır. Bu bakımdan, sempozyumda Vilayet Nizamnamesi her yönüyle ele alınmaktadır. Ancak, özellikle "Vilayet Nizamnamesi'nin Günümüze Yansımaları" başlığı altındaki son iki oturumda Nizamnamenin günümüzdeki mülki idare sistemine etkileri ele alınacaktır. Ayrıca İçişleri Bakanlığının son iki yıldır yürütmekte olduğu, "Toplumda İçişleri Bakanlığı ve Mülki İdare Amirleri Algısı Araştırması"nın bulgularının bir kısmı ilk defa kamuoyu ve akademik dünya ile paylaşılacaktır.

Bilgi çağında, Türk idare sistemi için böylesine önemli bir konuda düzenlenen bu akademik toplantıda ortaya çıkacak değerli bilgilerin, hem akademik alanda etkili olacağını, hem de mülki idare sistemimizin geliştirilmesinde ve diğer ülkelerin kendi sistemlerini geliştirmesinde önemli katkılar sağlayacağını düşünüyorum. Bu organizasyonun gerçekleştirilmesinde işbirliği yaptığımız TODAİE'nin idari ve akademik personeline Genel Müdür Sayın Prof. Dr. Onur Ender Aslan nezdinde teşekkür ediyorum. Sempozyumun başlangıçtan itibaren planlanmasında ve uygulamasında destek veren MGK Genel Sekreteri Seyfullah Hacımüftüoğlu'na özellikle teşekkür etmek istiyorum. Sempozyumun fikir sahibi ve Yürütme Kurulu Başkanlığı görevini yürüten Müsteşar Yardımcısı – Vali Enver Salıhoğlu ile proje koordinatörleri Doç. Dr. Erkan Tural ve Selim Çapar'ın da adlarını bilhassa zikretmek istiyorum. Projenin hayata geçirilmesinde elbirliği ile katkı sağlayan bakanlık birimlerine başta AREM olmak üzere, iller İdaresi Genel Müdürlüğü, Bilgi İşlem Dairesi, İdari ve Mali İşler Dairesine ve tüm emeği geçenlere teşekkür ediyorum. Proje ortakları Türk İdari Araştırmalar Vakfı ile Türk İdareciler Derneği yanısıra sponsorluk desteği veren Ziraat Bankasına da ayrıca teşekkür etmek istiyorum.

Bu anlamlı sempozyuma farklı ülkelerdeki ve Türkiye'deki muhtelif üniversitelerden gelerek katkı sağlayan değerli katılımcılara özellikle şükranlarımı sunuyorum.

Bu uluslararası düzeydeki etkinliğin akademik dünya ve kamu yönetimi alanına katkılar sağlaması ümidiyle hayırlı olmasını temenni ediyorum.